JUN 6 1919

РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 3-го ЧЕРВНЯ 1919. Ч. 65. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. TUESDAY, JUNE 3, 1919. No. 65.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ПЕРЕД ГОЛОВНОЮ РАДОЮ.

Польща і Румунія заключили угоду в справі прилученя східної Галичини і Буковини.

Поляки переносять армію Галєра з Галичини на границю польсько-німецьку.

ПАДЕРЕВСКІ ОКЛЕВЕТУЄ ДАЛЬШЕ УКРАЇНЦІВ. --- ХОЧЕ ПЕРЕКОНУВАТИ АЛІЯНТІВ, ЩО ПОЛЬСЬКИЙ НАСТУП БУВ КОНЕЧНИЙ.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 2, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ПЕРЕД ГОЛОВНОЮ РАДОЮ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Українська делеґація предложила домаганя українського правительства.

(Спеціяльна телеґрама до Українського Народного Комітету).

ПАРИЖ, 30. мая. — **Конґресмен Геміл був кілька разів у президента Вілсона, щоби виєднати послухане для української мирової делеґації. Наслідком того Сидоренко, Панейко, Білик, Шульгин, Лозинський і полковник Вітовський явили ся в домі президента, і то не лише перед самим президентом Вілсоном, але також перед премієром Ллойдом Джорджом, премієром Клемансом і бароном Соніном, предкладаючи справу України перед сею головною радою чотирох. Українській делеґації уділено довшого послуханя і ми думаємо, що делеґація зробила корисне враженє. Білик, промовляючи по анґлійськи, предложив українську справу в імени української делеґації і українського правительства. Українська делеґація вдоволена, бо се був найбільший успіх, який осягнула вона за цілий час свого побуту в Парижи.** — Геміл, Білик.

НОВІ БРЕХНІ ПАДЕРЕВСКОГО НА ГАЛИЦЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Заявив, що з галицькими Українцями не може заключити мира з причини їх „пронімецької і проавстрійської політики".

ПАРИЖ, 29. мая. — Польський премієр Падеревскі заявив, що між народом в Польщі панує повна згода і єдність. Він виявив повне вдоволене зі своєї попередної поїздки до Парижа в злуці зі справою Польщі перед мировою конференцією. Тут розходило ся передівсім о принцип самовизначеня народів, за яким рішучо обстоює президент Вілсон. Падеревскі заявив, що польський сойм однодушно приймив сей принцип, та що польська армія борeть ся нині, аби освободити народи зпід большевицького ярма. Він заявив дальше, що території, заняті польськими війсками, не будуть вважані за здобуті землї, але народи, які заселюють сї землї, порішать при помочи плєбісциту, яку форму правительства вони схочуть мати.

„Ми не думаємо нікого приневолювати стати Поляком, — заявив Падеревскі. — Нашим бажанем є однак освободити наш край від большевиків".

Падеревскі сказав дальше, що вправдї польський наступ проти Українців міг занепокоїти мирову конференцію, але він був конечний і неминучий.

„Польща є готова заключити мир з українським правительством, на чолї котрого стоїть ґен. Семен Петлюра" — сказав Падеревскі. — Однак Польща не може заключити мира зі східно-галицькою партією з причини її пронімецької і проавстрійської політики".

Падеревскі прибув до Парижа, щоби явити ся перед головною радою мирової конференції, якої бажанем є положити конець війнї між Польщею і Україною.

СПРАВА НІМЕЦЬКОГО І АВСТРІЙСЬКОГО ДОГОВОРІВ ПРИПІЗНИЛА ПОЛАГОДЖЕНЄ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО СПОРУ.

Падеревскі буде намагати ся переконати головну раду, що польський наступ був конечним.

ПАРИЖ, 3. мая. — Головна рада мирової конференції радить над справою Польщі, однак лише в коротких перервах, бо весь майже час забирає їй справа німецького і австрійського договорів.

Премієр Падеревскі був вже на конференції у американського мирового делеґата, полковника Гавза, на якій заявив, що він зможе перед головною радою оправдати польський наступ проти Українців в такий спосіб, що аліянти зрозуміють, що наступ був конечностию.

—o—

ПОЛЯКИ ЗАКЛЮЧИЛИ З РУМУНАМИ УГОДУ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

На підставі сеї угоди Поляки розпочали наступ у східній Галичині.

ЛОНДОН, 29. мая. — Бездротна телеграма з Москви доносить, що між Румунією і Польщею прийшло до угоди, на підставі котрої Поляки розпочали наступ у східній Галичині.

(Американський кореспондент Камерон Мекензі, який перебуває у Варшаві, доносив недавно, що окрема румунська військова комісія прибула до головної кватири польських військ, щоби уложити пляни до спільної кампанії проти Українців. На підставі заключеної угоди Польща мала би заняти східну Галичину, а Румунія Буковину).

ПОЛЯКИ ЗАНЯЛИ СТАНИСЛАВІВ.

Розоружили українську залогу в містї.

БАЗИЛЕЯ, 31. мая. — Поляки обсадили місто Станиславів, 75 миль на полудневий схід від Львова, як се доносить урядовий звіт з Варшави. Польські війска розоружили українську залогу в Станиславові.

(Вже перед кількома днями вісти з Варшави доносили, що польські війска заняли цілу східну Галичину і получили ся з війсками румунськими. Тимчасом повисше наведений польськи урядовий рапорт доносить доперва про здобутє Станиславова. Взагалї на підставі польських донесень годі виробити собі ясний погляд про правдиве воєнне положенє у східній Галичині).

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВІЙСКА ВІДЗИСКАЛИ ВІД ПОЛЯКІВ МІСТО РІВНЕ.

Поляки потерпіли тяжкі втрати. — Втратили 70 гармат.

ЛОНДОН, 30. мая. — Большевицькі війска прогнали Поляків по завзятій битві з Рівного і заняли місто, як се доносить нинїшна бездротна телеґрама з Москви. Большевицькі війска мали здобути велику скількість воєнних матеріялів в Рівнім.

Телеґрама додає, що в Здолбунові большевицькі війска здобули 70 гармат і заняли місто Александрію.

(Рівне, Здолбуново і Александрія лежать на Волини, на схід від Луцка, який недавно заняли були Поляки. В Рівнім находив ся до недавна осідок правительства Петлюри).

ПОЛЯКИ ПЕРЕНОСЯТЬ 60.000 АРМІЮ ГАЛЄРА З ГАЛИЧИНИ НА НІМЕЦЬКУ ГРАНИЦЮ.

Поляки одержали італійські тяжкі гармати і готовлять ся до війни з Німеччиною.

БЕРЛІН, 30. мая. — Поляки в Познанщині готовлять ся до війни з Німеччиною, як се доносить „Національ Цайтунґ". Воєнне положенє є дуже поважне.

„Теґліхе Рундшав" звертає увагу німецьких військових властий, що 60.000 армія ґен. Галєра одержала тяжку артилєрію від Італії.

ВІДЕНЬ, 31. мая. — Одержані вісти доносять, що комендант польської армії, ґен. Галєр, переніс свої війска з Галичини на границю Німеччини.

ПРОТЕСТ УКРАЇНЦІВ ПРОТИ ЗАЯВИ САЗОНОВА.

Сазонов намагаєть ся представити Україну яко „німецький винахід".

ЖЕНЕВА, 28. мая. — Покликаючи ся на високі принципи президента Вілсона, всї орґанізації независимої України протестують зі всею силою і з обуренем проти заяви Сазонова, що Україна є німецьким винаходом, знаючи, що Україна проявляла своє житє, заки ще істнувала Німеччина. Яким чином Польща, яка є молодша від України, тїшить ся приязним трактованем, а Україні сього відмовляєть ся?

Павло Чижевський, бувщий член думи.
Степан Перепилиця, представник українських товариств.
Федір Королїв, український економіст.
Евген Тимченко, професор університету і член Центральної Ради.
Володимир Кушнїр, редактор.

(Бувший царський міністер загр. справ, Сазонов, тепер урядовий представник правительства адм. Колчака, перебуває вже від кількох місяців в Парижи, де в спілці з прочими прихильниками бувшого царського режиму працює над відбудованем „единої і нероздільної" Росії і над привернeнем монархістичного режиму. Його ріжні напади і клевети є заєдно звернені проти Українців, представляючі українські змагання яко німецьку видумку. Дотепер йому не дуже щастило ся, бо през. Вілсон навіть не хотів приймити його у себе на конференцію).

ВІДДІЛЕНЄ ЦЕРКВИ ВІД ДЕРЖАВИ НА УКРАЇНІ.

В українських школах заборонено науку религії.

КИЇВ, 18. цьвітня. — З приводу проголошеня роздїлу церкви від держави і школи, народний комісар просьвіти приказав всім місцевим відділам народної просьвіти старати ся, щоби в савєтських українських школах не подавано ніяких наук религійних і не виновнювано ніяких релиґійних обрядів.

В ПОЛЬЩІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 2, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Падеревскі заперечує погроми Жидів.

ПАРИЖ, 1. червня. — Польський премієр, Іґнац Ян Падеревскі, заявив нині, що він рішив ся просити президента Вілсона, щоби іменував комісію, зложену з Американців, яка би удала ся до Польщі і на місци провірила обжалуваня щодо переслїдуваня жидівського населеня в Польщі.

Падеревскі заперечує погроми Жидів в Польщі, представляючи, що дотичні вісти є фабриковані німецькою пропаґандою. За погроми у Львові Падеревскі складає вину на Українців, а за погроми в Пинску на большевиків.

Князь Любомірскі польським амбасадором в Злучених Державах.

ПАРИЖ, 29. мая. — Князь Казимир Любомірскі зістав іменований польським амбасадором в Злучених Державах, як се доносить телеґрама з Варшави.

Крім нього польське правительство іменувало слїдуючих амбасадорів: Дмовского у Франції, Шебека в Анґлії, Ковальского при Ватикані; Пільца в Румунії і гр. Адама Тарновского в Японії.

Поляки надіють ся коло вересня очистити Польщу з большевизму.

ВАШІНҐТОН, 30. мая. — В польських урядових кругах панує переконанє, що границї польської держави будуть очищені з большевицьких війск до половини вересня. Польський ґенеральний штаб надієть ся, що большевики будуть ще через якийсь час вести підїздову війну. Польське правительство має однак надію, що больщевизм вже в короткім часї втратить своє міжнародне значінє.

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 2, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Независимі соціялісти плянують замах проти правительства Еберта-Шайдемана.

БЕРЛІН, 30. мая. — „Ґерманія" доносить нині, що независимі соціялісти плянують викликати загальний страйк того дня, коли теперішне правительство рішить ся підписати або відкинути мировий договір. Цїлию страйку буде повалити за всяку цїну правительство Еберта-Шайдемана.

Баварські комуністи готовлять ся до нової революції.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 31. мая. — Баварські комуністи зоружують ся і роблять приготовленя до нової революції, щоби повалити теперішне правительство, як се доносить нинїшна телеґрама з Монахії.

Баварський кабінет Гофмана уступив.

КОПЕНҐАҐЕН, 31. мая. — Кабінет Гофмана уступив, як се доносить телеґрама з Бамберґа, Баварія. Сподїють ся, що буде утворений новий кабінет на ширших підставах.

НА ЛИТВІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 2, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Аліянти візвали Німців опорожнити Литву і Латвію.

БЕРЛІН, 1. червня. — Аліянтська розємча комісія предложила німецькій комісії в Спа в пятницю ноту в справі німецьких війск, які ще доси находять ся на землях литовських і латиських. В нотї поставлено жаданє, щоби німецькі війска опорожнили прибалтійські краї і уступили на назначену їм лінію.

Німецький маршалок Фон дер Гольц позістане на становищи головного команданта, коли би дістав порученє з Німеччини в справі утвореня коаліційного латиського правительства.

В нотї сказано дальше, що німецькі війска мають передати оруже латиським війскам, яких мобілїзація має відбувати ся без ніякої перешкоди. Нове латиське правительство має одержати повну свободу дїланя. Жаданя аліянтів мають бути переведені до 15. червня.

З МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 2, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

МИРОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ПРАЦЮЄ НАД ЗМІНАМИ УСЛІВІЙ В НІМЕЦЬКІМ ДОГОВОРІ.

Німецька делеґація одержить однотижневий реченець на підписане мирового договору.

ПАРИЖ, 1. червня. — У відповідь на німецькі контр-предложеня, які вручила німецька делеґація головній раді мирової конференції, гр. Брокдорф-Ранцав одержить заяву, що мирова конференція не має підстави робити якихось важнїйших змін в мирових условях. Мирова конференція може допустити зміни лише меньше важного значіня.

Мирова конференція визначить німецькій делеґації однотижневий реченець, в протягу котрого вона має підписати мировий договір.

По упливі сього реченця, на случий відмови німецької делеґації, армії аліянтів розпічнуть дальший наступ в глиб Німеччини і буде переведена дуже строга бльокада Німеччини щодо поживи.

Між делеґатами великих держав панує повна згода щодо відповіди, яка буде дана німецьким представникам. Клемансо, даючи їм відповідь, висловить її в імени цїлої мирової конференції.

МИРОВІ УСЛІВЯ БУДУТЬ ДОРУЧЕНІ АВСТРІЙСЬКИМ ДЕЛЕҐАТАМ В ПОНЕДІЛОК.

ПАРИЖ, 31. мая. — Нині о год. 3-тій пополудни відбуло ся тайне засїданє цїлої мирової конференції в цїли остаточного принятя мирових услівій, які мають бути предложені Австрії.

Після всякої правдоподібности мирові услівя будуть вручені австрійським делеґатам в понедїлок.

УСЛІВЯ, ПРЕДЛОЖЕНІ МИРОВОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ ПРАВИТЕЛЬСТВУ АДМ. КОЛЧАКА.

ЛОНДОН, 30. мая. — Вілсон Гарріс, кореспондент „Дейли Мейл", доносить з Парижа:

Я є в змозї подати услівя, які предложило пять великих держав адміралови Колчакови. З огляду на те, що є річию можливою, а зглядно майже певною, що адм. Колчак прийме предложенє аліянтів, є конечним довідати ся, яку форму правительства думає приймити адм. Колчак в заміну за признанє його правительства. Аліянти зі своєї сторони є готові достарчити адм. Колчакови гроший, воєнних матеріялів і амуніції під услівєм, що він сповнить слїдуючі домаганя:

1. Скликати установчі збори, вибрані на підставі свобідного, тайного і демократичного права голосованя, скоро лише його війска дійдуть до Москви, або коли би йому се не вдало ся, скликати установчі збори, вибрані в 1917 роцї.
2. Дати запоруку проти всяких зусиль привернути давні земельні закони або політичний режім.
3. Задержати всї принципи мартової революції.
4. Забезпечити свобідний вибір земствам і міським радам в областях, які находять ся під їх контролею.
5. Признати независимість Фінляндії і Польщі, полишаючи евентуальні граничні спори до порішеня лїґі народів.
6. Признати автономію Естонії, Латвії, Литви, закаспійської области і Кавказу та признати зносини теперішних правительств сих країв з аліянтами, аж доки не будуть порішені остаточно їх зносини з Росією.
7. Росія приступає до лїґи народів.
8. Колчак, згідно зі заявою з падолиста 1918 р., зобовязуєть ся перейняти на себе відповідальність за заграничні довги Росії.

(Про Україну нема в повисше наведених услівях найменьшої згадки. України не згадуєть ся анї між самостійними, анї між автономними державами. Чи в телеграмі услівє щодо України пропущено, чи може ся справа позістає покищо непорішена, годї наразї сказати. Хоч перше виглядає на більше правдоподібне, бо недавно була вістка, що мирова конференція приготовляє між иншими також договір для України).

НА УГОРЩИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 2, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Мадяри хочуть покликати сербського королевича на престол.

ЗАГРЕБ (Хорватія), 31. мая. — Угорська делеґація в імени новоутвореного угорського правительства, на чолї котрого стоїть Урманозі, провідник партії независимости, і Ґабріель Уґрон, зробили предложене сербському королевичови, Александрови, щоби він приймив угорський престол.

(Повисше згадане правительство було утворене в Араді противниками теперішного комуністичного правительства, головно заходами братанка бувшого президента гр. Каролія).

В ЧЕХІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 2, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Грізні заворушеня в Чехії і Моравії.

ВІДЕНЬ, 31. мая. — В Чехії і Моравії прийшло до нових заворушень з причини браку поживи, як се доносять нинїшні вісти. Заворушеня прибрали грізні розміри.

"SVOBODA" (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31. 1918.

SUBSCRIPTION: United States:		ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

ТАЙНА ЗМОВА ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Вже здавна доходили вістки, що в Парижи вороги українського народу роблять проти нього тайну змову. Ті вістки говорили про **московських** панів, котрі зїхались до Парижа шукати французької ласки, як Сазонов, бувший царський міністер, Бахметєв, ніби-амбасадор з Вашінґтону, князь Львов, перший премієр революційної Росії з волі дідича Родзянка і тим подібні птиці; про **польських** панів, як орґанізатори протижидівських погромів Дмовскі і Падеревскі; про **румунських** панів, як Братіяно, котрий з царем був зробив тайну умову в 1916 році, в якій цар „віддавав" йому цілу Буковину; і вкінци про **чеських** панів, як Крамарж і инші, що перед війною і протягом **війни аж до** революції в Росії були на царській службі.

Всі ті пани, як доносили вісти, робили тайну змову, щоби **напасти** тепер в часі нарад мирової конференції на українські землї і **загорнути їх оружною силою.**

Ті вісти говорили, що московські пани, котрі ще не мають Московщини, посягали вже по Україну, а щоби бути певнійшими панами на Україні, **запрошували Поляків, Румунів і Чехів, аби розібрали між себе українські землї, котрі освободились зпід австрійської і угорської неволї. Полякам „давали" московські пани галицьку Україну; Румунам буковинську Україну, а Чехам угорську Україну.**

Події показали, що ті вісти були правдиві.

Всі ті польські, румунські і чеські юнкри, що від пруських юнкрів зовсім нічим не ріжнять ся, розпростерли свої ласі лапи і посягнули по „даровані" їм царськими посіпаками не їх землї. А посягнули мечем; як кати кинулись на нарід, що по довгій неволї звів ледви свої руки до промінів свободи. Кинулись в крови затопити волю українського народу і знова наложити на його мученицькі руки свої катівські ланцюхи. То зробили юнкри тих освободжених народів, що стільки богато кричали про свою неволю і про своє змаганє до волї. І ті народи се терплять і одушевляють ся, що в крови затоплюють волю братнього народу. Ледви осягнули волю для себе, вже піднесли катівський меч, щоби убити волю другого братнього народу; народу, що більше від них терпів неволю і більше від них тужив за волею і усе був готовий за неї посьвятити: житє, майно і все добро.

Поляки, Румуни і Чехи на поклик царських посіпаків, зметених російською революцією, і за покликом своєї дикої жадоби панувати і поневолювати другий нарід, пійшли війною проти сусідного народу, котрий нікому не заподіяв жадної кривди, і оружем загарбали і зрабували українські землї.

Найбільше злочинним і розбишацьким нападом був напад польский на галицьку Україну, по тім, як польські юнкри в Парижи перед мировою конференцією підписали з Українцями перемирє.

Сей напад се доказ політичної нечесности Поляків і злодійського розбишацтва.

Всї юнкри — і московські і румунські і чеські приняли сей напад з вдоволенєм.

Запротестувала проти нього Америка і Анґлія, а Франція мовчала.

І се відразу кинуло підозрінє, **немов Франція підпирає сю тайну змову московсько-польсько-румунсько-чеську проти українського народу.**

Що більше, напад триває дальше, Ляхи вже заняли майже цілу галицьку Україну; чванять ся, що коло Буковини вже злучились з Румунами, а ціла мирова конференція мовчить.

Оружним нападом проти волї мирової конференції і проти явної умови щодо перемиря Ляхи здавили галицько-українську републику, а мирова конференція мовчить. І знова виходить підозрінє, що Франція підпирає з усїх сил той напад та робить се навіть наперекір цілій мировій конференції.

Виходило би се навіть з промови президента Вілсона.

Президент Вілсон, промовляючи в пятницю, на „Меморіел Дей", у Франції над гробами поляглих американських жовнірів, дуже різко виступив **проти тайних умов, звернених проти освободжених народів, а на те, аби їх здавити і побудувати нові імперії.**

Президент Вілсон дуже виразно сказав, що тепер **народи самі мають рішати про свою долю, а не тайні змови політиків зі старого ладу. Він дуже виразно сказав, що американські жовніри не гинули на се, аби на місце поваленої німецької і австрійської імперії будовано нову. Він заявив, що імперії, сї тюрми народів, мають пропасти раз на все.**

Кождий, хто читав сї слова президента Вілсона, знав, що вони відносять ся передівсїм до плянованої „великої", історичної Польщі та проти її злочинного нападу на галицьку Україну та взагалї проти такої змови, яку роблять юнкри в Парижи проти українського народу.

Український нарід вдячний президентови Вілсонови за його оборону правди, справедливости і волї України і він вірить, що та правда мусить побідити.

Душа українського народу прибита болем з причини того зьвірського нападу Польщі на галицьку Україну, але він не попадає в зневіру.

Він не вірить, аби розбій і напад могли побідити там, де стоїть на сторожі американський прапор.

Однак і сам український нарід мусить боротись. Всї американські Українцї повинні тепер подати собі руки для оборони свого краю. На свою силу мусимо числити передівсїм. Поміч, хоч би у якій справедливій справі, дають тільки тим, що її вміють взяти.

„НАРОДНА ВОЛЯ" НАПАДАЄ НА ДЕЛЄҐАЦІЮ УКРАЇНСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ В ПАРИЖИ.

В часї, коли Поляки загарбали галицьку Україну; коли українські делєґати в Парижи є немов вигнанцями з рідного краю, — обовязком кождого Українця є подати їм помічну руку; підперти їх порадою, грошем та заохотою. Як така тяжка недоля була спала на Бельґію чи на Сербію, то всї Бельґійцї і всї Серби злучились були як братя до оборони рідного краю і оборонили. Тепер вони по довгих терпінях і пробах єдностию і посьвятою осягнули свободу, яка їм належить ся.

Та не так у нас. У нас є люди, для яких свобода свого народу меньше варта ніж те, аби задоволити якусь свою особисту пімсту.

Для прикладу наведемо отсю допись, яку скрентонська **„Народна Воля"** помістила з Парижа:

> Українська репрезентація в Парижі виявила за мало так тепер конечної аґресивности, оборотности, політичного сприту, чуйности, а навпаки показала себе на загал покірною реперзентацією во виду біжучих політичних течій. Між Українцями репрезентантами з Галичини а з російської України, на жаль, не виявилось так тепер конечне спільно довіре, спільна політична акція, якаби була живим виразником національної і політичної української ідеольоґії. **У одних й других бачу богато недостач, з яких найголовнійшою видить ся мені недоцінюванє сконцентрованої роботи і прямо траґічна донкіхотерія деяких поодиноких її членів. Прямо каригідним, скандальним політичним промахом** виявилось висланє на конференцію до Парижа таких людий, як приміром др. Панейко, який сейчас по приїздї сюди почав показувати свої високопанські міни вийшовши остентаційно зі салї, де українські жовніри (з російської армії) співали на Шевченківських Вечерницях українські пісні, кажучи притім, що він не годен дивити ся і слухати грубої салдатської мельодії. Сей грубий нетакт зі сторони репрезентанта галицької части України вразив неприємно всїх присутних. Опісля підпольна робота сеї **умово ненормальної людини** відрізати ся від російських Українців і робити осібну політичну роботу в Парижі ще більше причинила ся до введеня діссонансу і паралїжованя роботи української делєґації. Що делєґація до тепер додержалась при купі, треба в тім признати великий політичний хист голові делєґації добр. Сидоренкови за придержуванє, о скільки змоги тої цілости і гармонійности, яка так дуже конечна тепер в українськім післаництві в Парижі. На жаль інтриґа Панейка проти спільної роботи з російськими Українцями тут ведесь дальше і тепер кождий бачить, що одинокою причиною сего недопеченого нашого дипльомата се стати головою за всяку ціну і усунути з делєґації раз на все нашого вельми заслуженого і щиро працюючого президента української делєґації добр. Григорія Сидоренка.

Автором сього нападу на делєґацію української републики **є п. Осип Меґас,** делєґат від канадійських Українців.

Причина того нападу **чисто особиста,** як то звичайно в Українців буває. П. Меґас, як приїхав до Парижа, розтелєґрафував до всїх українських ґазет в Канадї і в Злучених Державах, щоби приняли його за добрі гроші за кореспондента. Дивно виглядало, що він хотів рівночасно догодити своїми статями противним політичним ґрупам; виглядало се на бізнес, але ніхто з того не робив йому закиду, бо гадали люди, що потребує гроша.

Пізнійше ми довідались, що пан Меґас робить бізнес із „Сіпіяром" (Кенедієн Песифік Рейлвей Компані) і за процент від тої компанії, **для свого приватного зарібку,** хоче для сеї компанії постаратись о замовленя при відбудові Галичини. Однак того ми не хотіли використувати, бо гадали, що ліпше, як ту справу полагодять на місци в Парижи і в Канадї, та ціла історія минеть ся без троблїв і противники українського народу не будуть робити закидів, що українські патріоти на патріотизмі роблять свій власний особистий бізнес. Як в Парижи сю справу полагодили, не знаємо, і остаточно ми не були дуже цікаві знати. **Доходили до нас вістки, що п. Сидоренко і п. Панейко не були вдоволені з п. Меґаса та що п. Меґаса усунено з делєґації, чи може тільки не признано його членом делєґації,** але і сих вістий ми не містили, бо вважали, що се внутрішна справа делєґації.

Однак п. Меґас вважав за відповідне самому зачати файт з Парижа аж через Скрентон, через „Народну Волю", проти української делєґації. Напав на цілу делєґацію, а спеціяльно вибрав собі на перший напад п. Панейка, а п. Сидоренка ніби похвалив і гадає, що в той спосіб виграє одного проти другого та побідить.

А „Народна Воля", через те, що вона нахвалилась була п. Меґаса, а цілу делєґацію незлюбила через те, що в нїй є представники У. Н. Комітету, не розбираючи, що правда, а що неправда; що горожанська праця а що особистий бізнес, давай містити ті напади п. Меґаса і в той спосіб шкодити опінії цілої делєґації української републики, котра тепер находить ся в такім труднім положеню.

Очевидно, що і ворог українського народу не міг би гіршої прислуги зробити українській справі як „Народна Воля", містячи такі напади на членів делєґації української републики.

Український загал в Злучених Державах, котрому „Народна Воля" від часу до часу приносить такі несподіванки, зуміє оцінити як слід ту громадську службу, яку вона сповняє.

ВИКЛЮЧЕНЄ ЧУЖИНЦІВ З СОЦІЯЛЇСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

Американська Соціялїстична Партія зробила недавно те, що повинна була зробити вже давно. Вона виключила зі своїх рядів майже всїх членів московських, українських, литовських, польських, мадярських, латишських і югославянських відділів, уважаючи їх за елємент, котрий не узнає плятформи сеї партії, а яко такий, не є пожаданий для неї.

Сю акцію Американської Соціялїстичної Партії треба узнати корисною для самої партії, для її політики, житя і розвою. Жадна політична партія американська не держала ся такої системи, як соціялїстична. В рядах соціялїстичної партії находило ся майже 75% членів, котрі — крім великої шкоди — не приносили партії жадної користи. Вони не були горожанами сеї держави, а коли надходили вибори, вони тимсамим не могли нічого помочи своїй партії, бо не мали права голосувати. Безсторонний чоловік нераз чудував ся, побачивши цифру виборців, котрі голосували за соціялїстичним кандидатом; після сих цифр він приходив до переконаня, що соціялїстична партія є більше ніж о половину слабшою ніж він представляв собі. Инші партії сього не практикують. Демократична і републиканська партії є лише тому сильними, що в їх рядах нема одного члена-чужинця, значить негорожанина. Вони є певні, що при виборчій урнї на їх кандидата впаде найменьше стільки голосів, скільки у них є членів. На чужинцях вони не опирають своєї сили, бо негорожани при виборах є безсильні.

Негорожанин не може, не сьміє і не повинен брати активної участи в державній політиці. Се є проти міжнародних засад справедливости. Колиж доси Американська Соціялїстична Партія давала посередну нагоду негорожанам мішати ся до усталюваня або справлюваня законів сеї держави, то тим вона кривдила лише горожан сеї держави, а собі наносила необчислимі шкоди. Колиж знова тепер соціялїстична партія прогнала зі своїх рядів чужинців, то вона зробила для себе найбільшу користь, яку колинебудь могла зробити. Морально вона не потерпіла жадної шкоди; противно — вона дуже богато зискала і позискає. Що стратить на якийсь час ту фінансову поміч, яку сї чужинці давали в виді своїх вкладок — се не велика страта. За се вона позискає симпатію в серцях благородних Американців, за се вона зросте в силі моральній, а відтак у фінансовій.

Майже всї прогнані чужинці з соціялїстичної партії не хотїли вибирати горожанських паперів, бо держали ся засади інтернаціоналїзму, „панів без вітчини", і після того вони поступали у внутрішних політичних відносинах. Соціялїстична партія давала сим чужинцям нагоду рішати становище партії у політичних відносинах сеї держави, хоч після справедливости вони, яко негорожани, такого права не повинні були мати. Міжнародні закони надають чужинцям якісь права в кождій державі; відповідними правами покористують ся також і чужинці в Злучених Державах. Вони тут працюють, побирають платню за свою працю; мають право страйкувати, коли уважають, що їх платня не є відповідною за їх працю; вони жиють собі тут спокійно, ніхто на них не робить погромів, ніхто не викидає їх з хати, ніхто не відмовляє їм мешканя, коли вони платять; чужинці можуть тут орґанізувати ся в товариства, плекати свою культуру, говорити в рідній мові і в тій мові вчити дітий своїх; чужинець може тут бути властителем дому, фарми, фабрики, копальні; чужинець може бути тут бідним або богатим, залежить від нього самого і від обставин, — і за то всьо він є відповідно зобовязаний супроти сеї держави і її інституцій. Але міжнародні закони не приписують чужинцеви права мішати ся у внутрішну політику сеї чи тої держави, не приписують йому права рішати про правительственний лад в державі, відбирають йому виборче право, аж доки він не є горожанином. Се таке просте і звичайне, що кождий думаючий і чесний чоловік повинен розуміти без напімнень другого.

Лиш ми бачили доси щось иншого. Соціялїстична партія дала негорожанам нагоду висказати своє становище супроти воєнної політики правительства Злучених Держав; вона дала негорожанам нагоду вести пропаґанду проти правительственної форми правлїня в сїй державі і много-много инших нагод, якими негорожани не повинні послугуватись. Чужинці з соціялїстичної партії плекали в собі навіть таку загонисту думку, що на случай революції і побіди соціялїстів у сїй державі вони займуть високі державні становища. Тому і подібному зробила конець ухвала Екзекутивного Комітету Американської Соціялїстичної Партії.

(В.)

ПРИНАГІДНА ОСТОРОГА.

Нюйорський „Ворлд" (з 29. мая б. р.) написав ось-таку редакційну статю п. з. „Совєтство наближаєть ся":

„Робітничі розрухи, виходячі з Вінніпеґу і загрожуючі обнятєм цілої західної Канади, називають страйком. Але вони подобають більше на революцію з установленєм совєтського правительства.

„На ділї така форма управи триває у Вінніпеґу вже цілий тиждень, чи навіть довше. Се є правительство, утворене центральним страйковим комітетом, яке переняло на себе і виконує з більшим чи з меньшим успіхом власть над усїм промислом, диктуючи умови, на яких робітництво якогонебудь захопленого страйком фаху поверне до праці — навіть таких публичних і суспільних інституцій, як почта, достарчуванє води та сьвітла і місцева комунікація. Дозволяєть ся лише на таке доставлюванє молока і хлїба, на яке дозволить „комітет", а публїкація несимпатичних ґазет, подібно як у совєтській Росії, є заказана.

„Вінніпеґ і инші канадійські міста в области заворушень не є так далеко, як би се могло здавати ся. Їх правительственні, промислові і суспільні обставини можуть знайти вірне примінєнє в кождім містї на заході, або навіть на сході Злучених Держав. Високі ціни і кошти поживи, яких продовженє у більшій степени ніж колинебудь по війні подаєть ся за побуджуючу причину до заворушень, є таксамо пануючі понизше як і повисше канадійського кордону.

„Є такі факти, котрі треба признати. Демократія, яко спасенна засада упорядкованої людської суспільности, не є загрожена, хиба що основане демократичне правительство покажеть ся денеде неспосібним справити ся з анархією визискувачів, а також з анархією самозванчої клясової автократії".

РОЗПУКА.

Ллєть ся кровця з братів наших
По всїй Україні;
Вам байдуже, Українці,
Тутки на чужині.

Ви забули за край рідний,
За свою родину;
У коршмах ви марнуєте
Так важну хвилину.

Сидять в коршмах до півночи
Тай у карти грають,
А для втїхи алькоголем
Мозок заливають.

І година за годинов,
Ідуть дні за днями,
А вороги з всеї сили
Коплють гріб під нами.

Час вже, братя, статкувати,
Час вже розум мати,
І не в коршмі, а в читальни
Розум просьвіщати.

Бож чоловік, як тверезий,
Добрий розум має;
Бере книжки наукові
Сидить і читає.

Отож, братя Українці,
Возьмім ся за діло:
Згуртуймо ся, зєднаймо ся
В одно спільне тїло.

Покиньте раз всї роздори,
Брат брата не лайте
І до згоди всї Вкраїнці
Руки си подайте.

Бо Вкраїна, ненька наша,
Помочи благає,
До усїх нас Українців
Руки простягає.

„Поможіть ми, сини мої,
З неволї повстати;
Принесу вам красшу долю
І щасте до хати".

Подивіть ся, милі братя,
На неньку Вкраїну:
Чи пізналиб ви сегодня
Нашу Галичину?

Чи пізналиб свої села,
Ті гаї зелені,
Котрі тепер зруйнували
Ті Ляхи шалені?

Села наші понищили
Кулями з гармати;
Плачуть мами з діточками
Без хлїба, без хати.

І по ямах голі, босі
З голоду куняють,
А їх сини в Америці
Буяють, гуляють.

За родичів, за подругу,
За дітий забули;
Вони помочи вас просять —
Ви начеб не чули.

Жінка з голоду вмирає —
Ти гуляєш, друже?
Прийде хвиля обрахунку,
Плакати-меш дуже!

І будете проклинати
Большевицьку віру;
Бо вони вже не одному
Влїзли поза шкіру.

Ті агенти Ленінові,
Прийшли в Америку
І тут поміж нами роблять
Кириню велику.

І по вічах кричать всюди,
Щоб нїщо не дати,
На оборону Вкраїни
Гроший не складати.

Вони тому так горлають
Щоб нїщо не дати,
Бо їх Троцький над Вкраїнов
Забаг панувати.

Вони знають, як Петлюри
Слухає Вкраїна:
Польську шляхту возьме дїдько,
Й Троцького й Ленїна.

І Ялечка най не лишить,
Хаврюка й Пораду,
Бо вони між нами сїють
Кириню і зраду.

Заложили в Мікізраку
Комітет для себе,
Щоби сьвіжі гроші були
На їхні потреби.

Таж одному кілька тисяч
Треба удїлити;
Замкнуть сальон на Джулая, —
З чого-ж буде жити?...

А той кантор також має
Паскудну натуру;
На людський гріш лакомить ся
Гей Мошко на Суру.

Тай єгомосьцови з Карнеґі
Здалиб ся доляри,
Щоби в презент Хаврюкови
Дати окуляри.

Тамті білі окуляри,
Що Хаврюк носили,
Ембріджани геть потерли,
А сині зладили.

Бо Хаврюк із Мікізраку
Став аґітувати,
Щоб до У. Н. Комітету
Жертв не посилати.

Ембріджани як почули,
Що він ширить зраду,
То дали йому з переду,
А також зі заду...

Тож він тепер як той Юда:
Хочеть ся пімстити
Й пише глупства у ґазетці,
Щоб нас очернити.

І Комітет Український
Чернить та людина,
А на тім всїм терпить наша
Ненька Україна.

Бо Комітет Український
Не про себе дбає;
На оборону Вкраїни
Гроші посилає.

Бо там Ляхи в Галичині,
Роблять нам руїни
І вбивають братів наших,
Синів України.

Всї Вкраїнці в Америці
Повинні подбати:
На ратунок Галичини
Гроші посилати.

Не слухайте тих аґентів
Троцького й Ленїна,
Бо пімстить ся на вас страшно
Ненька Україна.

Нам не треба большевицьких
Аґентів слухати;
Ми повинні до У. Н. К.
Всї довіре мати.

Як Комітетови тому
Всї дамо довіре, —
Большевики розлетять ся
Як на вітри пірє.

Бож у нашім Комітетї
Люди відповідні:
Честь і слава за їх труди;
Воно того гідні.

Схаменїм ся, братя милі,
Не гнїм ся, як лози!
Уже час нам перестати
Проливати сльози!

Тож за діло, за сьвятеє
Всї у лави станьмо,
„Вже воскресла Україна"
Грімко заспіваймо.

Кость Біжик.

ПОЛЬСЬКА ПОЛІТИКА.

В часї теперішної війни Поляки в Европі заховували ся дуже „політично". З початку, коли Нїмці взяли верх, вони були проти Росії, тодїшної союзниці алїянтів; але коли знов Нїмців зачали добре бити, вони зачали орґанізувати леґіони, себто польське військo, котре не принесло великої помочи алїянтам. Однак помимо того всего вони на тім виграли, бо при помочи Франції добили ся в алїянтів самостійної Польщі.

Всї люди, котрі цінять свободу, а тим більше ті народи, котрі були поневолені, тїшили ся свободою Польщі. Не тїшились тільки два поневолені народи, а се Українці та Жиди. Українці і Жиди дуже добре знали Поляків, щоби аж з того тїшити ся. Однак були між тими народами одиниці, котрі надіяли ся, що такий нарід як Поляки знають уже, що се є бути рабом, а помимо того і вони хочуть поневолити другі народи, і то такі народи, котрі також хотіли би свободи. І так польський раб, що вічно співав: „Єще Польска не зґінела" і посилав делєґатів цілувати руки у Николая другого, тепер сам уживає методи царського правительства як в захватах чужих земель так і в трактованю тих народностий, котрим нещасна судьба казала жити разом з Поляками. І так не чекали Поляки, аж мирова конференція розділить землю поміж ново-утворені держави, але самі напали на ті землї і хотіли їх забрати під себе. Але вони би сего не могли зробити, колиб не обдурили алїянтів, що їм потрібне військo в Польщі, щоби бити большевиків. І коли тим способом вдало ся їм перепровадити свої леґіони з Франції до Польщі, вони сейчас помаширували на Україну, щоби загарбати українські землї тай по дорозї різати і грабити Жидів.

Поляки думали, що їм вдасть ся затуманити брехнею сьвіт. І за якийсь час їм се і вдало ся. Вони так далеко загнали ся, що хотіли, гей той казав, за одним вистрілом убити два зайцї. Вони думали, що за одним разом завоюють і Україну і видушать всїх Жидів.

Щодо України то може би й удало ся Полякам відобрати від неї великий шмат землї, бо на нещастє Українці, поділені на партії, не добачують страшного ворога. Але Українцям прийшли Жиди на поміч. Як я вже повисше згадав, Поляки циганством вимантили свої леґіони з Франції до Польщі. З початку, коли напали на Українців, вони розтрубили по сьвіті, що бють ся з большевиками. Однак вкоротці показало ся, що Поляки не тільки що не бють ся з большевиками, але навіть на очи їх не бачили, і замісць з большевиками вони воюють з Українцями. А притім устроюють собі жидівські погроми, а по сьвіті трублять, що се Українці бють Жидів. Такої політики навіть сам чорт би не видумав.

Та біда, що Поляки видко не читали в біблії історії про Естеру, бо тоді вони зналиб, що жінка Гамана казала йому не зачіпати ся з Жидами... Жиди, котрі жиють по цілім сьвіті, тай котрі дали велику поміч своїм собратям в Европі, вибрали комітет і післати до Галичини, щоби переконати ся, по чийій сторонї правда. І показало ся, що Поляки брехуни. Як пословиця каже: сама свиня мішок дре і сама кричить.

Мирова конференція тепер дуже добре знає, з якими „большевиками" Поляки бють ся. Прийде час, може ще скорше ніж сього можна сподівати ся, що Поляки дуже дорого заплатять за всю їх послїдну політику, бо хто дурить всїх, а навіть своїх союзників, той не може надіяти ся, щоб його пошанували і любили. Поляків алїянти тепер лиш терплять, але не люблять.

Щоб Українці дізнали ся щось більше з тих жидівських погромів львівських, де вся польська зьвірська натура показала ся в цілій своїй наготі, я подам на сторінках „Ранка" протоколи жидівського комітету, взяті із жидівських часописий. Хай Українці довідають ся, як їх Поляки представили, щоби показати сьвітови, що буцїмто такі варвари як Українці не вартають свободи. Нехай запамятають собі тепер Поляки слова із св. Письма: „Хто під ким яму копає, сам до неї впадає".

А що Поляки хочуть натровити Жидів на Українців, то се їм не вдасть ся, бо Жиди вже довго зжили ся з Українцями і обі ті народности аж надто добре знють свого спільного ворога.

Ед. Тальников.

(„Ранок").

ПАН „ЖОНЦА".

(Допись з Філядельфії).

Щойно починало на сьвіт заносити ся, а вже по селі Іванівці розлягав ся голос скарбого польового: „До ма-ши-и-ни-и!" Ще нарід спав би солодко по вчорашних тяжких трудах, а тут годі, бо зі сходом сонця треба вже бути на фільварку в „Запусті".

Пробудив ся, змучений, аж кости болять, а тут нема ради... І починають ся сунути на голову невеселі гадки: осінь, зима, податки, чоботи, кожушина, діти, сіль, паливо — і всьо, всьо снуеть ся так, що сон давно вже проминув, а очи видивили ся широко, як би чекали якоїсь на се всьо відповіди.

Вже й чути голос жінки: „Вставай! Люди вже чекають на пасовиску, а ти, як спізниш ся, то польовий злає, та ще й до дому схоче навернути. Вставай, я вже наладила тобі полуденок: хлїба і головку чіснику. Іди, бо знаєш, що треба!"

Та він не потребує тої просьби і напоминаня. Що треба йти до роботи, сам він се добре знає. Він тільки так лежав і обдумував, як то сьвіт поступає і як у сьвіті платять за тяжку працю чоловіка. Він тільки думав; представляв собі і порівнував тутешне житє з житем американським, і в тих думках ніби йому видало ся: „Ще маю час; ще не дзвонить годинник шестої".

Бідний нічого не має; навіть часу не має. Ні відпочати, ні забавити ся, ні думкою повеселити ся...

Встав і взуваеть ся. Почав молитву і далї думає; і нічого гараз не може допровадити до кінця. На силу вже був готовий, взяв торбину з хлопськими присмаками, сказав „будьте з Богом здорові" і пійшов.

Всї вже були готові до відходу. Польовий ще раз крикнув „сходись!" і похід рушив з місця. Заки сонце зійшло, вже всї були в „Запусті", віддаленім сім кільометрів від села.

В паровій машині горіло страшно, а скарбові фіри рядом вже чекали, кожда повна снопів. Се молочено на насіне, з котрого знов пан буде тішити ся добром, а робітник знов заробить на один кусок хлїбця...

Розставили десять дївок на машиновий стіл — розвязувати і кидати снопи в страшне горло, кілька хлопів до зерна, кілька на стирту класти солому; хлопці і дївчата носити солому, а до горла, відкидати солому і трину, поставив тільки одного, хоч там було найгірше і найтяжше.

Тим чоловіком був той, про котрого було писано на початку. Був се чоловік молодий, коло трийцять років, здоровий, а сильний за трох. Був в Америці і там навчив ся, як сьвіт платить, як чоловік жиє. Був то Стефан Заяць, мій вуйко. Не був то мягонький чоловік до роботи, але бачив, що тут вже забогато на одного. Що-ж робити? Домів не випадає йти, бо от надійде зима, тай що тоді буде?...

Упорядковані всї, і от роздав ся голос труби два рази. І вже початок, і знак сходу сонця. Вже гуде машина, а польові вганяють як шалені. Один кричить: „Давай снопи бо мало!", а другий: „Забирай солому, бо богато!" Кождий робить тяжко, аж на силах упадає, а тут доперва сонце підносить ся ізза тополь.

Коло десятої години розпочало ся правдиве пекло. Сонце припікає, солома сохне, треть ся і курить порохом, а тут крик-рейвах: „Давай снопи, давай!" „Забирай солому!" А за кождим словом даєть ся чути лайка: „Грім би тя вбив", „шляк лайка: „Грім би тя вбив!", „шляк би тя трафив!", „. . . . . твою маму!"

Терпить нарід, працює, за сорок крейцарів на день. Не зважає на лайку і проклони; раз, що не знає, як сьвіт платить за працю, а друге, боїть ся пана „жонци".

Ось він вже іде, високий, повний, з вимащеними і викрученими вусами, з замашистою тростиною в руках. І червоний як бурак, бо вже одного робітника побив за те, що упав сніп з воза. Так! Пан „жонца" був сильний. Кождий знав, що від його удару чоловік мусів упасти, а як котрий не впав, то дістав ще більше. Прийшов, і просто до зерна, до ваги, а побачивши велику купу соломи коло горла, зараз пійшов туди, аби і ту „бестію" провчити. Як тільки він приблизив ся, мій вуйко виліз з соломи, підступив до пана „жонци" і сказав: „Прошу пана жонци, дайте ще з одного хлопа сюди, бо тепер дуже богато соломи іде, і вже горячо; дуже курить ся, то один не може собі ради да..."

Не докінчив, бо панова тростина свиснула його через плечі, а враз з тим почули ся „культурні" польські слова: „Мурго! А ти цо за хлоп? Пся ці маць!"

Мій вуйко на хвилинку застановив ся, а потім промовив: „Пане жонца, а чи то можна бити?"

„Якби не можна, то бим не біл!" І вже знов розмахнув ся, але не вдарив, бо хлопська рука потягнула його грабовими вилами поперек і пан „жонца" полетів коміть головою в солому.

„Кажи тепер, собачий сину, завоколо: можна бити, чи ні?"

Пан „жонца" зірвав ся і наробив крику. Всї позбігали ся. Одні питають других, що сталось, инші посьміхають ся з пана, а ще инші і собі набирають енергії, щоби при тій нагоді замочити руки в панськім волосю. Тільки польові і форналї самі не знають що почати, бо боять ся обох сторін. Пан вже тепер не хотів виставлятись, але почав кричати і псячити: „Чего стоіцє, ви хами, бидло пшекленте, холери! Біць тих хлопуф!"

Перший писар хотів показати з себе зуха. Аби додати форналям енергії, він вискочив з тростиною і замахнувсь ударити, але що був слабший від пана „жонци", то від руки мого вуйка скрутив ся як вуж і накрив ся ногами в соломі. Відти він зірвав ся і втїк. Польові мали теж „апетит" бити хлопів, але страх їх зібрав, і замісць брати ся до бійки почали кричати: „Н-у-у! Іди до роботи!"

А пан „жонца" ще не забув злости і з притиском крикнув: „Марш, псякреф! Для цебе венцей нема роботи, і жеб я цебе венцей не відзял в моім фольварку!"

Замісць відповідати пану „жонцови" мій вуйко сказав до присутних робітників: „Хлопці, дївчата! Ходім до дому! Нехай знає, як бити ся. А та робота нас не мине!" І дав ся чути загальний голосний крик: „Зубами, ногами, головою най молотить!"

І всї пійшли, а по дорозї врадили ся, щоби не йти до двора на роботу доти, доки не буде більше платити.

Три дни польові кликали надармо, а на четвертий день сам „жонца" приїхав і сказав солодко: „Ну, по короні і два хлопи до горла. Що було, то ся минуло; тепер буде инакше". І справді відтоді якби не той пан; навчили хлопські руки!...

•

У повисші рядки кождий повірить, і їх не конче треба було писати, бо се кождий знає, бо всюди так бувало. Але се сьвідчить, що нарід вже давно був склонний до пімсти на панах, тільки не було відповідного часу і не наддув був ще той вітер, котрий мав піддути іскру огню-революції.

Не хочу нудити читачів своїм хлопським писанєм, але скажу коротко таке: На Україну шляхта щирить зуби і ніхто не знає, що ще може прийти... А-ну, не дай Боже, польська армія побідить і Україна мусить приняти ганебний мир? Що тоді буде?

Отже ми тут в Америці певно все всї сидїти не будем, а прийде час, що буде можна їхати чи то до України, чи до Польщі. Як буде Україна, то буде добре всїм, але як буде Польща, то будьмо певні, що біда нам, бо там буде панів чорт зна відки! Тоді всяке порозумінє і аґітація будуть неможливі; але в Америці покищо ми можемо зробити богато. Не треба тут ні віч ні нічого, тільки час від часу писати на сї теми в часописях. Кождий з нас знає, що шляхта не буде нас инакше називати, як „бидло" і „хами".

Як „бидло", то „бидло"... Однаково, чи жити чи ні... Як вернемо до краю, то де тільки буде пан-заволока, ми його маємо позбути ся. Маємо се робити ми, котрі вернемо, і маємо заохочувати до сього других. Час, здаєть ся, недалекий. Сповнимо обовязок народний, обовязок робітника-селянина, і будемо оправдані перед Богом, що ми не лїзли в ярмо сьвідомо. Але великий гріх зробимо, коли сьвідомо віддамо себе в руки діявола. В нас серця не буде! Не буде, як нема в тих, котрі український нарід і край не хочуть по справедливости трактувати.

Бо кровця червона не дармо пролеть[ся,
А зродить страшную месть
Для кождого того, хто і зневажає
За житє і волю і смерть.

Михайло Туркот.

Юл. Міськевич.

ТРАҐЕДІЯ СТАРЦЯ.

Скептики, вороги покори і поети, яким воно потрібне, розказують, що навіть сам бог самовідреченя, великий Будда, прогрішив ся гордостию.

О скільки в тій казці правди — годі провірити. Але хто знає вдачу богів та ще й з царського роду, той не дасть голови за безосновність переказу.

Звісно, що Будда має красші сьвятині ніж який инший його поганський товариш. Річ в тім, хто саме дав почин до заснованя першої сьвятині і яка вона була.

Можна тут винувати ереїв, які так радо перекручували зміст сьвятих слів Будди і величаючи покору, поклали горді сьвятині.

Але поети говорять так:

Сам Будда забажав мати сьвятиню, щоби смирні і тихі мали своє прибіжище.

Будда висказав своє бажане найбільше голодному і праведному членови чина Жебраків.

Саду-Маг-Тара — так звав ся повірник Сідарта — визначав ся рідкими прикметами: любовю ближних, лагідностию і терпеливостию. Був сином богатого Індійця, який відтак роздав своє майно убогим, мав як на середні літа богато досьвіду і — те найважнійше — не сумнівав ся в божество Будди, дарма, що над усім любив призадумувати ся.

То й не диво, що він якраз почув від Будди осьтакі слова:

— Сину! Вивінчую тебе довгим віком, який потрібний до покінченя великої праці. Збудуєш мені сьвятиню з найціннійшого і найтривкійшого матеріялу. Тільки стережи ся в своїй праци чоловіка без серця. Горе мені, коли його холодний сьміх убє тебе.

То все, що Саду-Маг-Тара почув від бога.

Саду не сумнівав ся, що богови належить ся сьвятиня, але не знав, що у бога зветь ся цінним і тривким матеріялом, бо хоч Саду плекав чутє, всеж таки розумно думав, що не тесаме є дорогоцінне у богів, що у людий.

Зразу будував сьвятиню з золота.

Але вже третої ночи явив ся Будда і грізно зморщив брови.

Зажурений Саду зруйнував в ранці свою будівлю і призадумав ся, що йому робити дальше. А саме тоді перейшов улицею слон.

—Ах, який я недотепний!—закликав жебрак радісно. — Чиж є що ціннійше над кість білого слона? Адже в виді слона зійшов Будда на землю, заки вселив ся в лоно непорочної Маї.

І будував сьвятиню з кости білого слона.

Але по місяцеви знова явив ся Будда. Він грізно морщив брови і дивив ся люто.

— Ах, чоловіче, з мілким мозком! — закликав. — Не розумієш слів бога, що перед усім любив, так любив людий!

А в ранці був Саду веселий і збиточний, як дитина. Він голубив слони, цілував голуби, ділив ся стравою з шакалями.

Пополудни забрав свої боклаги, костур і червону одіж та з легким серцем помандрував стежечками поміж загонами рижу та бавовни, сьміяв ся до золотого сонця, синих небес і зеленої землї і кликав, піднимаючи костистi руки:

— Ах, чиж може бути красший матеріял на твою сьвятиню, милосерний, всесьвітлий Буддо?...

І справді невинний Саду-Маг-Тара бачив вже в мріях багряну сьвятиню з людських горячих сердець, а на її вершку своє кроваве серце.

. . . .

А що сліпа віра є плодом горячого бажаня бути щасливим, тож Саду сповнив приказ сина Маї. Прегарно пишала ся багряна сьвятиня серед лісів кокосової пальми, на тлї небосяглих гір, бо Саду у своїй подорожі найшов богато людий, які радо розколювали свою грудь і виривали серце. Вони, ті люди, здебільша говорили про любов бога. Але Саду запримітив у них щось із вдачі спекулянтів: вони хитро купували вічність за марницю, за серце, яке часто не вартувало пригорщі рожевого зерна. А були й такі, що радо пращали ся з житем, бо воно було їм тягаром. Але вони захвалювали житє перед будівничим Будди і плакали, кидаючи його. І тільки дуже мало було таких, які віддавали своє серце з любови до індійського царевича-аскета.

Тому душа Саду-Маг-Тари була пригноблена, бо бачив, що основи царства покори і саможертви ще не кріпкі. Вернувши до дому, Саду взяв ся пильно за діло і от пишала ся палата-сьвятиня. І тільки на вершку її було трохи вільного місця, скільки його треба було для доброго серця Саду. А коли прийшла хвиля жертви, Саду вперше подумав про минуле своє житє. Він заглянув у плесо жерела і запримітив, що волосє його побілїло, щоки позападали ся, а на чолї зморщини зійшли ся в болючі, важкі слова: „старість і самота".

І вперше по цілих десятках літ пригадав собі аскет, що ніколи не обнимали його шиї жіночі руки і жаден приятель не вислухав його жалоби. І вперше стало йому жаль молодости і він сказав:

— Чейже годить ся мені спочати по моїх трудах? Чейже не прогрішу, коли спочину до рана, а тоді... тоді ти, великий Буддо, стрінеш мене ласкавим словом.

І нараз пригадав собі Саду, що за час праці стать Будди не являла ся йому ні разу. Але потішував себе думкою, що боги ніколи не являють ся ласкаві, тільки грізні.

Серед тих міркованъ сходив час, а Саду все чув у серці втому.

— Загостила до мене трівога, а хочу вмерти кріпкий і сьвіжий — говорив старець, закуривши сьвяте зїлє „гандші" і — пійшов тінистими стежками мирити трівогу з радостию, а віру з сумнівом.

Нічна темрява придавлювала землю, небо було пропасне, недосяжне, лячне, дерева переповідали одноманїтно скучний зміст свого житя, зьвірі потопали в розкоші любови й смерти:

А старцеви було на душі заєдно важко. Тоді не втерпіло його добре і покірне серце і він закликав з докором:

— Ах, такої то нагороди я діждав ся, сину Маї, великий пустиннику?...

І дорожив своїм серцем.

А саме тоді із облачків запашного диму висунула ся стать мужа в перській одежі. Старець бачив виразно орлині черти лиця, старанно причесану бороду, глибокі розумні очи і сильні мязи, які проявляли волю і силу і бажане сили.

А вслід за тим почув Саду слова:

— Будда не хоче твоєї жертви і посилає тобі моє серце...

Тягар спав з грудий старця і він витягнув долоні по дарунок. Але побачив, що чужинець у грудях не має серця. Тоді чорнокрила трівога завила шакалем, бо старець пригадав собі колишні слова Будди. А муж в перськім строю зимно реготав ся і довго глумив ся... міжтим, як бідний Саду стояв ні в сих, ні в тих і дрожав, як мала дитина по великій провині.

Незнакомий взяв його за руку, повів тінистими стежечками і пристрасно та безпощадно говорив: про самолюбство самовідреченя, про розкіш болю, про будучність чоловіка — і про неправду правди...

Заніміли дерева, зьвірі і води, гасли відвічні зорі і піднимало ся кроваве, сильне і холодне сонце.

. . . .

Вранці найшли Саду мертвого перед воротами незавершеної сьвятині. У нього була розколена грудь і пробите серце.

Побожні сейчас догадали ся, що вірний будівничий впав мертвий, обороняючи сьвятиню перед розбишаками. Індійці застромили вірне серце на вершку сьвятині і просили у сьвятого аскета Саду-Маг-Тари ласки для себе, своїх жінок, дітий, овець і коров.

ЗБИРАЙТЕ І СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА 100.000-НИЙ ФОНД ОБОРОНИ ГАЛИЧИНИ.

ДАМ ТИ РАДУ.

Дам ти раду, брате любий,
Ти ще брате молодий:
Як здоровим хочеш бути,
То алькоголю не пий.

Дам ти раду, брате милий:
Хочеш, щоб тя цінив сьвіт,
Кріпи духа у просьвіті,
Не трать марно юних літ.

Дам ти раду, приятелю,
Щоб на старість не бідив:
Трудись, працюй, щади гроші,
Щоб на жебри не ходив.

М. Вітонів.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. „Сокіл", від. 336, повідомляє своїх членів, що піврічний мітинг відбудеть ся 7. червня, о годині 7.30 вечер, у гали церковний під числом 2280 Вест 7-ма ул., ріг Калидж евені. Всі члени мають явити ся, бо є важні справи до полагодженя. Будеть ся принимати нових членів до товариства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. — Г. Дума, секр.

ВЕСТ НЮТОН, ПА. Бр. св. Николая, від. 255, вибрало на річнім мітингу дня 11. мая слїдуючий уряд: Д. Штеник, голова; В. Штичук, писар; І. Купницький, кас.; Ю. Хула, доглядач хорих; М. Демко, дверник. На згаданім мітингу ухвалено дві слїдуючі резолюції: 1) Кождий член має платити свої належитости кождого місяця, або наперед, бо в противнім разї буде суспендований і втратить всї права до запомоги як у відділї так і в У. Н. Союзї. 2) Коли котрий з членів не може приходити на мітинги і заплатити свою належитість, а хоче затримати свої права надалї, то мусить повідомити про се листовно секретаря, котрий сей лист прочитає на мітингу і увільнить члена від суспендованя, але не на довше, як один місяць. — В. Штичук, секр.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. Бр. св. Михаїла, від. 308, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинг відбудеть ся 8. червня о годині 2-гій пополудни, в гали Ю. Граського, 1101 Н. 3-та ул. Кождий член має явити ся на тім мітингу, бо є важні справи до полагодженя. — Д. Бакай, предс.; Д. Сукальський, кас.; Н. Олїгроцький, секр.

ЛЯ ПОРТ, ІНД. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 88, подає до відома, що звичайний місячний мітинг відбудеть ся 10. червня, о годині 2-гій пополудни. Всі члени мають явитись і заплатити свої залеглі вкладки. Котрий член не явить ся, заплатить 50 центів кари, а урядник $1.00. — І. Гомінюк, секр.

РАСІН, ВІС. Отсим подаєть ся до відома, що тов. ім. М. Грушевського на своїм річнім мітингу дня 11. мая б. р. вибрало слїдуючих урядників: П. Павлюк, предс.; Г. Волошанський, заст. предс.; Д. Монячин, кас.; П. Михайлишин, заст. кас.; В. Онуфрів, секр.; Д. Ткачук, заст. секр.; С. Монячин, С. Гребінець і Марія Голуб, контрольори; А. Дзидзан і Анна Монячин, доглядачі хорих.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. св. Михаїла, від. 243, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинг відбудеть ся в неділю, 8. червня, в гали С. Креденса під ч. 12057 Галстед стр. Мітинг розпічнеть ся точно о годині 2-гій пополудни. Кождий член має явити ся на той мітинг, бо є много справ до полагодженя. Уряд буде здавати піврічний звіт. Будеть ся принимати нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Хто ще не належить до нашого братства і до У. Н. Союза, нехай прийде на той мітинг і впишеть ся в члени, аби наше товариство зростало більше і сильнїйше. Покажім, що нас є велика сила Українців в Вест Пулман. — О. Шавала, предс.; Т. Карплюк, кас.; С. Микитюк, секр.

ФІНІКСВІЛ, ПА. Відділ 321-ший повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинг відбудеть ся 8. червня в гали при Дайтон улици. Кождий член має явитись, бо буде піврічне справоздане, і кождий член має вирівнати свої залеглости, бо в противнім разї буде суспендований. — І. Федак, предс.; І. Яворський, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й.
Заходом Укр. Спів. Тов. „Бояна" і Аматорського Кружка
— відограєсь —
В НЕДІЛЮ, 8. ЧЕРВНЯ 1919
в церковній гали, 102 Савт Вілбур Евеню
представлене
УБІЙНИКИ
мельодрама в 5. діях а 11. відслонах.
ВИСТУПАЮЧІ ОСОБИ:
Гарасим Деруи, війт...Он. Шеремета
Гаська, його жена...Катерина Бурда
Грицько, їх син......Роман Дмитрів
Василь, їх приймак....Іван Іваненько
Яким Багрій, господар..І. Чернатович
Настя, його жена......Марія Колачек
Марійка, їх дочка, одиначка.........Анна Гарасим
Лесь, парубок........Василь Татарин
Семен і Іван, вартівники.........Василь Корнас і М. Татарин
Гершко, коршмар.......Николай Клїщ
Панько Притула, сельський дідусь.........Михаїл Мельничук
Судія, лікар, жандар, судовий секретар, сьвященик, кат, гайдуки, свахи, дружки і весільний староста.
Річ діє ся на Поділю в Галичині.
Режисер: Яків Гайдук.
Початок о годині 7-ій вечером.
ВСТУП 35 і 25 ЦЕНТІВ.
На се представлене запрошуеть ся всіх Українців і Українок місцевих як і доокличних.
Весь дохід призначений на церков.
64-65 КОМІТЕТ.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ. А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТ., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

ПОДЯКИ.

Отсим складаю сердечну подяку Хвальному Товариству „Вільність в Америцї", від. 172 У. Н. Союза в Ню Йорку, за щиру матеріяльну поміч, якою воно підтримувало мою жінку і двоє маленьких дітий в часї моеї довгої недуги. Зокрема дякую сердечно Вп. Членам і Членицям згаданого товариства за різдвяний і великодний дар для моеї бідної родини. Спасибіг Вам, дорогі Родимцї, за Ваше золоте серце, що зaратували мене, нещасного калїку, у моїм великім горю.—**Петро Рудик,** член тов. „Вільність в Америцї", від. 172 У. Н. С., в Ню Йорку.

Складаю найсердечнійшу подяку Українському Молодечому Союзови і всїм його Урядникам, котрі працюють для добра українського народу по цїлій Америцї. Наш Союз обтер вже много сліз бідних вдів і сиріт в чорній годинї, між иншими і менї, по моїм синови, бл. п. Володимирови з Мілвокі, Віс. Я переконав ся, що урядники У. Н. Союза і У. М. Союза працюють щиро і совісно для нашого народу, помимо того, що вороги копають ями під ними. Я кличу отсим до всїх Українців в Америцї і взиваю їх, аби громадно вступали в ряди нашої орґанїзації, бо се є сьвятий обовязок кождого сьвідомого Українця. Нехай не буде між нами анї одної особи, яка би не належала до У. Н. Союза, або яка би не записала своїх діточок до У. М. Союза. Я ще раз дякую Вп. Опікунови У. М. Союза і всїм його Вп. Урядникам за виплачене менї квоти 25 долярів. Спасибіг! — **Іван Березовець,** член 103 відділу У. Н. Союза, батько бл. п. Володимира.

Я низше підписана складаю сердечну подяку Головному Урядови Українського Народного Союза за так скоро виплачену менї суму посмертного по моїм мужу, бл. п. Андрію Гевчуку, котрий помер дня 24. цьвітня 1919 року, а я бідна, немічна вдова з дїтьми отримала 7. мая посмертне. Дай Боже, щоби тая орґанїзація зросла в сотки тисяч членів, бож вона не одним сиротам і вдовам отерла сльози. Бо инші орґанїзації вже пару місяців, а ще не повиплачували посмертного по своїх членах. Честь Вам, Панове Братя цїлої орґанїзації, за Ваші труди і за те, що тримаєте свою орґанїзацію на такім кріпкім фундаментї. Вступайте, Родимцї, до У. Н. Союза, бож то є єдина оборона наша на чужинї, аби наші дїти не лишили ся без средств до житя. Не слухайте агентів, які Вас обдурюють, як то були случаї недавно. — **Теодора Гевчук.**

WANT POLAND TOLD TO WITHDRAW FORCE.

Mass Meeting Here Denounces the Invasion of Lithuania and Ukraine.

DEPLORES ATTACKS ON JEWS.

Bolshevism was denounced and a plea made for the recognition of Esthonia, Lithuania, Ukraine, and Lettland at a mass meeting in Carnegie Hall yesterday afternoon. The hall was packed. There was just one discordant note, and that was when a speaker now and then mentioned Poland. Every mention of the Poles was the signal for a storm of hisses, for, in the opinion of the Letts, Lithuanians, Esthonians and Ukrainians, the Poles have imperialistic ambitions and seek not only to incorporate in the new Polish Republic lands that are strictly Polish, but also territories that have always been inhabited by peoples of Lithuanian and Ukrainian blood.

Mark Eisner presided at the meeting and there were speeches by representatives of the four nationalities under whose auspices the gathering had assembled. Several resolutions were adopted, one of them referring to the invasion of Lithuania and Ukraine by the Poles, which was denounced as an aggression, and as "a violation of the war aims declared by President Wilson and the allied Governments," and as an indefensible interference with the rights of the people concerned to determine their own future.

A message, it was announced, would be immediately sent by cable to Versailles calling upon the allied Peace Commissioners to compel Poland to withdraw her forces from Lithuania and Ukraine, and that all assistance be denied Poland in the event of that nation's failure to withdraw as ordered. The boundary disputes, it will be further suggested, should be settled by an American or interallied commission.

"In order," the resolution concluded, "to enable Lithuania, Ukraine, Lettland, and Esthonia to rebuild their countries, to resist foreign invasions, including that of Bolshevism, and to take their places as independent European States, we hereby request the Government of the United States and the Government of the allied nations to recognize the complete independence of the Lithuanian, Ukrainian, Lettish, and Esthonian Republics, and to render them moral and material assistance."

(*New York Times*, May 26, 1919.)

ДЕЩО ПРО ЛЮДИЙ НА ЗЕМЛИ.

Всїх людий на земли є тепер приблизно 1.693 міліони. За часів Ісуса Христа не було їх на всїм сьвітї більше як 54 міліони, меньше більше половина того, що в Злучених Державах. За несповна два тисячі лїт населенє землї помножило ся більше ніж трийцять разів. Як так далї пійде, то за 200 лїт буде 6.000 міліонів людий на сьвітї. Обчисляють, що саме тільки людий може на земли прогодувати ся і прожити.

Більше ніж трета часть усїх людий, 655 міліонів, є монгольської породи, жовтих, таких як Японцї або Китайцї. Трохи меньше, але також більше ніж третина всеї людскости, є білих, таких як европейські породи, 645 міліонів. Далї йдуть чорнї, як Неґри, 190 міліонів; семітської породи,, як Араби в Африцї, 81 міліонів; маляйської на островах Тихого океану 52 міліони, і червоних Індіян в Полудневій і Північній Америцї 23 міліони.

На загал є однаково мущин і женщин, але не на всї краї вони рівно розділені. Найбільшу перевагу женщини мають в краю Уґанда в Африцї, де їх припадає 147 на 100 мущин. Найбільше безмежний край є Аляска: на 100 мущин лиш 39 женщин.

Пересїчно мущина жиє 49 лїт, женщина 51. Лиш одна людина на 100 доживає 92 лїт.

На сьвітї є 3.500 ріжних мов. З цивілїзованих мов найбільша анґлїйська, яка має 400.000 слів. І анґлїйською мовою говорить найбільше людий, 150 міліонів. Нїмецькою мовою говорить 120 міліонів, далї йдуть великоруська, французька й еспанська.

Всїх самостійних держав є 60. Найбільша Велика Британія, що займає четверту часть землї; найменьша Монако: три милї здовж і три поперек.

Два міста на сьвітї мають більше ніж 5 міліонів мешканців: Лондон в Анґлїї і Ню Йорк в Америцї. Шість міст мають більше ніж по два міліони мешканців: Париж у Францїї, Шікаґо в Америцї, Токіо в Японії, Берлїн в Нїмеччинї, Відень в Австрії і Петроґрад в Росії.

В Ню Йорку є 10,000 полїсменів, котрі річно арештують 200.000 людий.

After Centuries of Oppression.

Mere self-interest would dictate to the leaders of Polish nationalism a policy of moderation at a moment when the Peace Conference is engaged in the delimitation of the country's boundaries. It certainly does not help Poland's case as against Germany in the matter of the new frontier in Posen, West Prussia, and Silesia, that doubts should arise concerning Polish policy towards other races. Things have reached a pretty pass if the Supreme Economic Council at Paris is discussing the advisability of withholding food from Poland as a means of enforcing the new Government's pledges regarding the cessation of war with the Ukrainians. If the statement which Mr. Wilson is expected to publish to-day should call Poland to account for non-fulfilment of its duties and obligations, agitation in the German territories ceded under the Treaty will obviously take on a new intensity and confront the new State with a situation it cannot altogether welcome. The world may have been prepared for an upflare of nationalist zeal in those countries which have won their independence after centuries of oppression; but a nationalism that runs riot is one that cannot be tolerated in the interests of permanent peace in Europe.

(The *New York Evening Post*, May 22, 1919.)

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цїнник книжок до друкарнї „Свободи".

КАРУЗО „ГОСПОДАР".

Многим людям буде дивно, що славний співак (тенор) Карузо може більше похвалити ся своїм господарством, ніж своїм сильним голосом, бож він клопоче ся також господарством, та збирає також твори штуки. Він є властителем кількох великих посїлостий в Тусканії, де перебуває свобідні хвилї.

Найбільша його посїлість є Вілля Белльосґардо в Сіні, де є гарний дім, побудований на горбі, величавий город і довга улиця здорових дубів.

В Белльосґардо Карузо має не меньше як двайцять фільварків, що приносять чимало тон овочів та кукурузи і богато тисяч ґальонів кіянтського вина. І лихо тому чоловікови, котрий на його земли відважив би ся сказати слово „музика".

Недавно в нім зародила ся велика пристрасть до творів штуки і він протягом кількох лїт нагромадив богато таких творів, старинних і новітних, які були з початку нагромаджені у величезних купах в кількох не дуже просторих кімнатах, але які опісля умістив у величавій ґалерії, котру Карузо збудував перед своїм домом з Белльосґардо.

Однакож частина статуй знаходить ся в иншім місци його маєтків, а власне на однім фільварку, віддаленім шість або сїм миль від Белльосґардо. Се зветь ся „Бельведере" і кругом него має Карузо шіснайцять ланів, а в домі на кождім ланї є фортепян.

Карузови відпочивалоб ся дуже добре, колиб його не засипували листами, в яких просять о поміч. Дістає він також листи, де жадають окупу, шоби йому зла не заподіяти; ті звичайно приходять з Америки. Ті листи він старанно складає і в своїм часї виставить їх в однім із своїх домів, яко інтересну збірку людських документів.

Карузо дістає не меньше як 2.500 долярів за виступ одного вечера і думають, що колиб хтось дава йому приміром 2.000 долярів, то він відповів би, як відповів Гамерштайнови: „Дійсно не можу сего зробити (співати); се мене більше коштує".

Коли небіщик Пієрпонт Морґан давав йому 6.000 долярів, аби співав одного вечера в него на забаві, то Карузо холодно відповів, що він здаєть ся не буде міг сього зробити, бо тогосамого вечера він запросив до себе свого старого товариша, Лєонкавалльо, на обід.

Колись давнїйше його запитав близкий товариш, кілько він дістає за те, що співає для ґрамофонових кружків.

„Вгадай, — відповів Карузо.

Товариш сказав, вгадуючи, що може 10.000.

„Так, відповів співак; однакож тілько приходить менї місячно".

Енріко Карузо дістає найменьше 80.000 долярів на рік від одної з фоноґрафічних компаній; крім того платить йому компанія Метрополітан Опера. Пересїчно він дістає 150.000 долярів на рік.

В кождій українській хатї повинна находитись часопись „Свобода".

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Законопроєкт про чужинців.

Сенатор Спенсер, републиканин з Мізури, вніс в понеділок, 2-го червня 1919, законопроєкт про видаленє всїх чужинців, котрі протягом першого року свого побуту в Америці занедбали або занедбають взяти перші горожанські папери, або котрі занедбали або занедбають взяти другі і кінцеві горожанські папери перед укінченем пятого року свого побуту. — Знова сенатор Кінґ, демократ з Юти, заявив, що він внесе законопроєкт, аби до Злучених Держав не впустити жадного чужинця, котрий ще в пристанї не схоче присягнути на вірність Злученим Державам. — Оба згадані проєкти мають служити за спосіб охорони Америки перед небажаними іміґрантами.

Українські женщини вислали протест на руки Вілсона.

Союз Українських Жінок в Америці, з головним осїдком у Дітройт, вислав 25. мая слїдуючу каблеграму до президента Вілсона в Парижи: „Союз Українських Жінок в Америці передає на руки Вашої Екселенції торжественний протест проти прилученя якоінебудь части України до чужої держави. На поклик Америки женщини українського походженя віддали своїх синів і мужів для оборони Америки, для людскости і справедливости, для свободи України і всїх народів. Ми високо цінимо всьо, що Ви зробили для української справи, і сподїваємо ся, що Ви не дозволите, аби другі держави поневолювали сорок міліонів Українців".

Страйк українських робітників в Ню Йорку.

(Специяльно для „Свободи").

Українці, мущини і женщини — зорґанізовані в „Інтернешенел Федерейшен оф Лонч-Рум енд Ресторант Емплоїс" в Ню Йорку — числом около 200, вийшли на страйк. Страйк обхопив около 20 малих реставрантів, де працюють головно наші люди. В порівнаню з иншими робітниками вони побирали доси дуже малу платню, працюючи притім 12 до 14 годин денно. Тепер вони домагають ся підвишки платнї і скороченя годин працї. Для „дішвашерів" домагають ся 14 долярів тижнево, для „портерів" 18 долярів, для кухарів і „кандерменів" від 20 до 25 долярів тижнево. Час працї: 9 годин денно, в тім одна година обіду. Страйк виказуєть ся досить сьвітло. Вже около 15 реставрантів приняло жаданя страйкерів; прочі ще опирають ся. Страйкери ходять попри реставранти з написями, що їх робітники вийшли на страйк, аби поліпшити свою долю, і просять публику, щоби допомогла їм в їх боротьбі. Ся просьба промовляє многим до розуму, але находять ся і такі, головно Жиди, що йдуть їсти до того реставранту, де робітники страйкують. — Зазначити годить ся, що страйкуючі Українці щойно пять місяців тому зорґанізували ся в юнію. До зорґанізованя причинила ся много „Свобода", котра накликувала Українців до сеї юнії.

Боротьба о примусове державне обезпеченє робітників.

Товариство для робітничого законодавства веде тепер усильну і рішучу боротьбу о заведенє в Злучених Державах примусового державного обезпеченя робітників, — мущин і женщин, а також матерей. Систему робітничого відшкодованя приняли доси 41 стейтів і три території. Слїдуючим кроком в інтересї робітництва мусить бути заведенє примусового державного обезпеченя. Держава має забезпечити кождого свого мешканя на случай калїцтва, недуги або смерти. Матерей маєть ся забезпечити на случай породу, а коли женщина умре при породі, батько або діти мають дістати від держави відповідну суму відшкодованя. Родини, котрі причиняють ся до зросту населеня держави, котрі дають державі здорове поколїнє — мають діставати від держави відповідне винагородженє або грошеву підпомогу. — Проти сього проєкту великі асекураційні приватні компанії остро виступили, бо се грозить утратою їх великих зисків.

40-лїтна вдова Дженні Боляйн, у Бекон, недалеко Покіпсі, Ню Йорк, заскаржила до суду 70-лїтного Йосифа Моса, котрий не додержав приреченя, що оженить ся з нею. Вона жадає від нього 50.000 долярів.

З соціялїстичної партії прогнано чужинців.

Екзекутивний комітет американської соціялїстичної партії перевів ухвалу, якою виключаєть ся з партії всї чужинецькі орґанізації. Між виключеними орґанізаціями є московські, українські, литовські, латишські, польські, югославянські і мадярські. Вони придержували ся партійної плятформи. 25.000 виключених членів належали до лївого крила соціялїстичної партії. Комітет загрозив також виключенем американського відділу соціялїстичної партії в Дітройт, коли сей відділ не змінить своєї екстремістичної політики. — У зносинах з заграницею, комітет вислав привіт всїм борцям за революцію; висловив симпатію московським совітам; назвав Польщу і Чехо-Словаччину слугами капіталїзму та запевнив, що капіталїзм є вже потрясений до основ і що йому приходить вже остаточний конець.

Дрібні і цікаві вісти.

Союз для боротьби за расову рівноправність в Америці вислав письмо до президента Вілсона, в якім ганить муринські погроми в полудневих стейтах Злучених Держав, і просить президента, щоби він зажадав від парляменту ухваленя закона, що погром є злочином проти федерального правительства.

Листоноші в Ню Джерзи зажадали підвишки платнї. Вони кажуть, що максимальна платня 1.500 долярів на рік є невистарчаючою серед теперішних житєвих услівий. Тому вони жадають, аби максимальна платня виносила 2.000, а мінімальна 1.500 долярів на рік.

Около 700 робітників в фабриці „Амерікен Рінґер" компанії у Вунсокет, Род Айленд, почали працювати вчера після системи 48-годинного тижня, беручи в основу тижня 5 днїв працї. Субота і недїля є сьвяточними днями. Також місцева фабрика сукна, яка затрудняє 800 робітників, оповістила 8-годинний день працї і 15% підвишки платнї.

У Злучених Державах дав ся відчути великий брак срібла, через се, що підчас війни правительство дало дозвіл вивести пять зелїзничих возів срібла до Індії, Хин і Японії, котрі то краї платили Америці по $1.40 за одну унцію срібла.

В Шелбивіл, Іллїнойс, померла 106-лїтна Анна Келлер. Майже цїле своє житє вона курила файку.

В Байон, Ню Джерзи, помер Михайло Салїй. Смерть наступила наслїдком експльозії, яка кілька днїв тому лучила ся в заводї Стандард Ойл компанії.

Московське правительство запровадило новий календар, після котрого рік буде починати ся 25. жовтня, дата основаня большевицького режіму. Рік має 280 робучих днїв.

Зміна адреси.

Отсим повідомляєть ся, що з днем 1. червня офіс Американсько-Українського Бюра міститься при 30 East 7th St., New York City. Просимо на сю адресу посилати всю кореспонденцію.

ІСТОРИЧНИЙ ПТАХ.

Орла уважають за історичного птаха. В старинних часах держави уважали його за свій емблем. Історики пишуть, що старі Етрусканцї уживали орла на своїх прапорах. Римська република уживала орла з розпростертими крилами. Орел появляв ся на прапорах византійських імператорів, аби означити їх зверхність над сходом і заходом.

Німецькі цїсарі уживали в 14-тім столїтю орлів яко ознаку власти; опісля сю птицю приняли собі і Москалї. Наполеон рівнож приняв орла на цїсарських відзнаках, яко знак своєї могучости. Злучені Держави також приняли сього історичного птаха за свій емблем.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. Т. зі Стрийщини, Вaендот, Міш. — Питаєте, що буде з українською частию Галичини? На се точно відповісти є неможливо, бо хто-ж знає, що станеть ся завтра? Але, трактуючи справу засадничо, можемо Вас впевнити, що український нарід не позволить скривдити себе коштом Галичини на користь Польщі. Галичина — се та жизнена часть України, якої ми не можемо віддати на поталу нікому. Впрочім сама справедливість каже, що східну Галичину треба прилучити до України, бо її заселюють Українцї. Инакше й не може бути. Поляки заняли Галичину оружем, в підступний і ганебний спосіб. Вони підписали були завішенє оружа і тодї, як Українцї забрали свої війска із західного фронту, та вислали проти большевиків, Поляки вдарили на Українців. Се є підступ і сей підступ є дуже каригідний. За нього колись Поляки відпокутують. Сей підступ ніяк не може сьвідчити про культурність Поляків, але засе він кидає дуже вразне сьвітло на „польську культуру"... Ви може пригадуєте собі случаї в історії, як Українцї просили Татарів до помочи проти Поляків, а при самім кінци битви Татари звернули оруже проти Українців. Се була зрада, виконана в підлий спосіб. Сього могли допустити ся лише дикі і некультурні Татари. Бачимо однак, що й Поляки допустили ся такої підлої зради. Дикий польський напад на нас є лише одною з прикрих наук. Сей случай нехай навчить нас, що Ляхови руки не вартає подати. І ми се повинні тямити. — Занятє Поляками Галичини не є ще їх остаточною побідою. Поляки ужили сили над правом, але нехай тямлять, що сила уступає більшій силї. Працюймо в тім напрямі, аби українська сила була більшою від польської, а тодї ми подиктуємо свої условія Ляхам. Ви не страхайте ся! Коли Ви кажете, що Галичина мусить належати до України, то чи тепер чи в четвер се мусить стати ся. Однак присягнїм пімсту Ляхам за їх підлий напад на нас!

ГУМОР І САТИРА.

Осторога: — Я мушу брати розвід. Моя жінка не говорить до мене вже два тижнї.

Будь осторожний. Другої такої вже не дістанеш!

Найвисша пора: — Слухай, Гриць каже, що він має парасоль, який є в його посїданю вже двайцять лїт.

Найвисша пора, аби його віддати.

Помилка: — Один молодець написав отсей лист до фірми, яка продавала бритви по пять долярів:

„Прошу вислати менї одну вашу бритву, на що я залучаю пять долярів.

„P. S. — Я забув вложити до листа пять долярів, однак думаю, що ваша фірма вишле менї одну бритву".

Фірма відповіла:

„Повідомляємо про ваше замовленє і з приємностию висилаємо вам одну бритву, яка, думаємо, сподобаєть ся вам.

P. S. — Ми забули вложити бритву, але думаємо, що чоловік з таким лицем як ви, не потребує її.

Порада: — Один властитель дому поскаржив ся поліцаєви, що робітник, котрий копав на улици яму, накидав гору землї перед його фірткою.

„Що се має значити?" — спитав поліцай робітника.

„Нема иншого місця, де можна би землю кидати" — відповів робітник.

„Ну, то в такім случаю треба викопати другу яму і там зсунути землю" — порадив поліцай.

Марко Скритий.

ТАК ЩО-Ж З ТОГО...

Не знаю, як днї Тобі минають
В безріднім краю, на чужинї;
Як туга серденько стискає
По суджені і по родинї.

Щоб міг я знати, де проживаєш,
— Злетів би тамки я стрілою,
Послухав пісні, що співаєш
Про днї прожиті враз зі мною.

Щоб міг я знати... Так що-ж з того,
Коли і вітер не повіє;
Туга вчепилась серця мого
І воно плаче, тужить, млїє...

4,000.000 ЛЮДИЙ НЕ ЧУЛИ ПРО ВІЙНУ.

На нашій земли є 4,000.000 дорослих людий, які зовсїм не знають, що сьвітова війна скінчила ся. Вони не знають, чи в Европі була війна. І не тільки се, бо вони навіть не знають, чи є на сьвіті таке щось, як Европа.

Ті люди жиють в диких сторонах східних Хин, а там нема анї ґазет, анї не платять воєнних податків. Їх там віднайшов методиський місіонар, др. Йосиф Біч, який тепер вернув сюди з вандрівки на схід від Тибету.

„Вони є найдивнїйшими людьми на сходї, — каже др. Біч. — Між ними є ріжні роди людства, а то дуже великі, дуже малі, ріжної барви, подібні до африканських Муринів, до східних Гіндусів, до людий з полудневих островів, до Европейців і других рас. Ніхто не знає, як їх предки там зайшли, і вони самі не можуть пояснити, як і коли стільки ріжних племен зачало разом мешкати.

Дуже можливо, що вандрівники, вигнанцї, та всякі втікачі сходили ся в гори і долини того майже недоступного краю і забувши цивилїзацію, виховане і давнїйше житє, злучили ся з місцевими хінськими втікачами і так зложило ся житє сего племени.

„Нема там шкіл, але добре управлені поля, — додає др. Біч. — Племена незалежні одно від другого і не признають хінського пановaня. Чоловіки мають по кілька жінок, а в деяких племен того краю жінки мають по кілька чоловіків. Нема там законів, але кожде племя має свої власні звичаї, після яких жиють. Розумієть ся, що нема судів, отже кождий чоловік рішає про свою справу.

„Коли один чоловік посварить ся з другим, то все залагоджує ся двобоєм так, що оба сїдають на малі конї, зоружують ся в копії, поліна, або мечі і нападають один на другого. Непорозуминє кінчить ся, коли один з них згине. Однакож хто лишив ся, той мусить утримувати жінку і діти погибшого. І тому сварити ся, йти на двобої (поєдинки) і убивати ся можуть тільки богаті.

„В тім краю ніколи не було ще місіонара. Коли я сказав їм через перекладача про велику сьвітову війну, яка скінчила ся, коли я там був, то вони не знали, про що я говорю, і не розуміли, що се таке війна.

Вони боротьбу розуміють лише тодї, коли двох людий беть ся, щоби покінчити свої особисті непорозуміня. Вони не можуть собі виобразити, що за морем ще є землї. Вони знають, що в Хинах жиють инші люди, бо Хінцї від них купують порох. А ті дивні люди виробляють порох найлїпший, який може бути. Але вони волять провадити свої боротьби копіями, або мечами, бо мають мало стрільб".

Той новознайдений край граничить на півночи з провінцією Кансу, на полудни з Бурмою, Юнаном і Квечовом, на сході з Сечуаном, а на заході з Тибетом.